
Tervetuloa 'case' eli tapausmateriaalin pariin.

Case Paljon pohdintaa luurankopuvuista nostaa esiin kuoleman, surun, pelon ja kuolemaan liittyvien katsomuksellisten juhlien ja perinteiden käsittelyä varhaiskasvatuksessa.

Tilannekuvaus lähtee liikkeelle huoltajan kasvattajalle esittämistä ajatuksista liittyen päiväkodin toimintasuunnitelman teemavalintoihin, oman perheensä läheisen kuolemaan sekä lapsen esille tuomiin surun ja pelon kokemuksiin.

Kasvattajien tiimin ammatillisen reflektointitehtävän lisäksi case-materiaali esittelee erilaisia pedagogisia polkuja ja ratkaisuja tilanteen eteenpäin viemiseen.

Case

Paljon pohdintaa luurankopuvuista

Päiväkodissa suunnitellaan halloween-juhlia. Koristeiksi askarrellaan lepakoita, hämähäkkejä ja hämähäkinseittä. Lapset saavat pukeutua ja tanssia mielensä mukaan.

Eräänä aamuna 4-vuotiaan lapsen isä kertoo, ettei hänen lapsensa voi tulla päiväkotiin halloween-juhlapäivänä. Isommat lapset ovat kertoneet pihalla, että ihminen muuttuu luurangoksi kuoltuaan. He aikovatkin laittaa päälleen hienot luuranko-asut. Se on pienemmästä lapsesta pelottava ajatus. Hänen ukkinsa on hiljattain kuollut ja kuolemaan liittyvät kysymykset ovat alkaneet nousta mieleen illalla nukkumaan mennessä. Lapsella on kova ikävä ukkia, joka oli hänelle tärkeä. Nytkö ukki on yhtäkkiä luuranko? Siinä ei ole mitään hauskaa. Silti isommat lapset nauravat, kun puhuvat luurangoista.

Isä kertoo, että he aikovat viedä ukin haudalle pyhäinpäivänä kynttilän. Hän toivoo, että päiväkodissakin voitaisi järjestää Halloweenin sijaan tai rinnalla tilaisuus, jossa kuolemaa käsiteltäisi suomalaista pyhäinpäivän perinnettä kunnioittaen. Hän kokee, että amerikkalaisen halloween-perinteen rantautuminen Suomeen on tehnyt kuolemasta kaupallisen karnevaalin, ja vääristää lapsen suhdetta kuolemaan ja voi jopa traumatisoida herkkiä tai surevia lapsia.

Tilanteen purku tiimissä:

- Ajatuksia ja tunteita yleisesti, *mitä tapahtumakuvaus herättää?*
- Pohdintaa miten lähdemme toimimaan tilanteessa
- Ehdotuksia, kokonaistilanteen reflektointia: *oma ammatillinen ajattelu, katsomuskasvatuksen sekä vasun näkökulmat*

Pedagogisia
polkuja &
ratkaisuja

Miten tilanne jatkuu? Kuinka isän ja lapsen kanssa keskustellaan?

Kohtaaminen:

perustuen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustaan ja perheiden monimuotoisuuteen.

Huoltajan, kuin myös lapsen, ajatuksia, tunteita ja mielipiteitä on hyvä kuulla rauhassa, jotta päästään rakentamaan keskustelua sensitiivisen kohtaamisen kautta.

Ehdotus A: Tarjoa huoltajalle mahdollisuutta keskustella kanssasi rauhassa tarjoamalla erillistä (20-30min) keskusteluaikaa seuraavien muutaman lähipäivänä sisällä (mikäli mahdollista, vaikka heti).

Ehdotus B: Jos huoltaja ei koe tarvetta erilliselle keskusteluajalle, voit lähteä rakentamaan tilannetta heti ratkaisukeskeisesti.

Millaisia näkökulmia keskustelussa olisi hyvä tuoda esiin?

Kiittäminen, tuo esiin keskustelun alkuvaiheessa miten tärkeää on, että huoltajat kommunikoivat lapselle ja perheelle tärkeistä asioista.

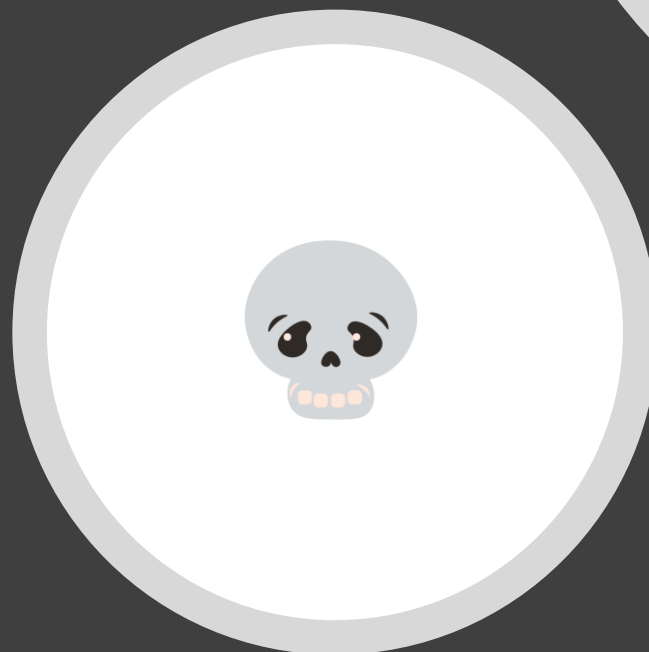
Ymmärrys, rakenna keskustelua vasu-
perusteisesti kertomalla huoltajalle tietoa
katsomuskasvatuksesta. Tuo esiin erilaisten
juhlien ja perinteiden (kuten halloween ja
pyhäinpäivä) sekä niiden kanssa
käsikädessä kulkevien erilaisten
katsomusten olevan tärkeä osa kasvatusta
ja opetusta.

Miten tilanne ratkaistaan? *Yhteistyö*

Lisää vasu-perusteisuutta kertomalla **'Minä ja meidän yhteisömme'** lähtevän omassa ryhmässä läsnä olevista uskonnoista ja katsomuksista.

Nosta rinnalle käsi kädessä kulkemaan **kulttuurisen moninaisuus sekä eri katsomuksiin tutustuminen**. Näillä päästään rakentamaan pedagogisia ratkaisuja, jotka ottavat huomioon sekä pyhäinpäivän, halloweenin että mahdollisesti muitakin syksyisiä juhlia, perinteitä sekä aiheeseen hyvin sopivia teemoja, kuten (lisää vasu-perusteisuutta, eettinen ajattelu) surua ja pelkoa.

*Miten tilanne ratkaistaan? Ammatillinen dialogi, **rohkeus pohtia ja löytää uusia ratkaisuja.***

Ratkaisuja, osa 2:

Pedagogiset ratkaisut,

Muokataan alkuperäistä suunnitelmaa toteuttaa vain halloween-juhla laaja-alaisemmaksi katsomuskasvatuksen kokonaisuudeksi. Alla ehdotuksia. Työskentely voi sisältää yhden tai useamman työskentelyn ja se voi olla joko yhden ryhmän tai vaikka koko yksikön yhteinen isompi projektikokonaisuus:

- **Luonto ja kuolema:** Tutkitaan elämän kiertokulkua havainnoiden syksyn luontoa ja pohtien, mikä kohta kiertokulussa syksyllä nousee esiin esim. lakastuminen, kuihtuminen, kuoleminen, kasvukauden loppu. Tehdään havainnointiretkiä lähimetsään.
- **Tutkitaan syksyllä juhlittavia eri kulttuurien ja katsomusten perinteitä ja juhlia:** valitaan ikäryhmälle sopiva määrä juhlia ja perinteitä. Otetaan yhdessä selvää A. mitä samankaltaista havaitsemme sekä B. millaisia erilaisuuksia löytyy. Tutkimustuloksista voi rakentaa esim. tietoiskun ryhmän seinälle, esittelyn ikkunalle/ikkunalaudalle, tehdä minianimaation tabletin iMoviella, tehdä koteihin jaettavan PowerPoint-esityksen yhdessä lasten kanssa tai rakentaa näyttelyn yksiköstä tähän käyttötarkoitukseen toimivaan isompaan tilaan. (Mallikuva vas. JokaLapsi-työskentelyä syksyn juhlien teemalla)
- **Katso-materiaali:** Tutustutaan katsomuskasvatuksen tukimateriaali Katson kategorioihin ja kuviin. Etsitään syksyyn sekä syksyn juhlien ja perinteiden aiheisiin ja symboliikkaan sopivia kuvia. Mitä tietoa kuvien takaa löytyy? Mitä ajatuksia lapsille herää? Tulostetaan ryhmän valitsemia kuvia ja jatkotyösteidena kuvien pohjalta: **saduttaminen &** ryhmän oma **syksyruno**.

Vinkki! Tutustutaan **Maailmanpyörässä-runokirjan** runoihin, joiden pohjalta ideoidaan joko yksi tai useampi syksyn juhlaperinteistä, symboliikasta ja perinteistä kumpuava runo

JokaLapsen kuva Emilia Erfving

Lapsen pelon käsittely varhaiskasvatuksessa:

Pelko tunteena, millainen ja mitä kaikkea se voi olla:

Mihin pelko liittyy?

Miltä pelko näyttää?

Mihin pelko mahtuu? Minkä kokoista pelkoa on olemassa?

Pelko ja vuorovaikutus: miten ilmaisen, että minua pelottaa? Miten toimia, kun toista pelottaa?

Meidän (ryhmän) pelko-ohjeet

- ***Pelottava leikki:*** Voiko pelottavia leikkejä leikkiä? Keskustellaan yhdessä millainen leikki tuntuu pelottavalta. Haluaako kaikki leikkiä pelottavia leikkejä? Miten pelottavia leikkejä voi leikkiä? Miten ilmaistaan sovitus, että ei halua olla pelottavassa leikissä mukana?
- ***Pelon matkassa:*** Mitä lähiympäristöstä löytyy, mikä voi olla pelottavaa/pelottaa? Millaista historiaa ympäristöstä löytyy, mihin liittyy pelkotarinoita/paikallista legendaa? Tehdään pelon matkassa retki lähiympäristöön. Retkeen voi liittyä itse tehty kartta tai rasteja, joissa pohditaan yhdessä pelkokysymyksiä sekä apua pelon käsittelyyn.

Lapsen suru varhaiskasvatuksessa

Suru tunteena, mitä ja millaista se voi olla?

Miltä ja missä suru tuntuu?

Mihin suru liittyy?

Miltä suru näyttää?

Mihin suru mahtuu?

Miltä suru kuulostaa?

Suru ja vuorovaikutus: miten ilmaisen, että minä olen surullinen/minä suren? Miten toimia, kun toinen on surullinen?

Meidän (ryhmän) surutoimet

Voiko surua leikkiä? Millaista leikkiä surusta voi rakentaa? Ideoidaan suruaiheisia leikkejä, leikkivälineistöä ja mahdollisia leikkipaikkoja.

Surun matkassa: retki esim. hautausmaa & lähipuisto/metsä. **Yhteistyötahona kannattaa hyödyntää seurakunnan varhaiskasvattajia** (katsomusyhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö), heillä saattaa olla vierailuun jo sopiva malli tai heidän kanssaan voi keskustella ideoista sekä vierailun käytännöistä.

*Lapsen suru varhaiskasvatuksessa
Pedagogista materiaalia*

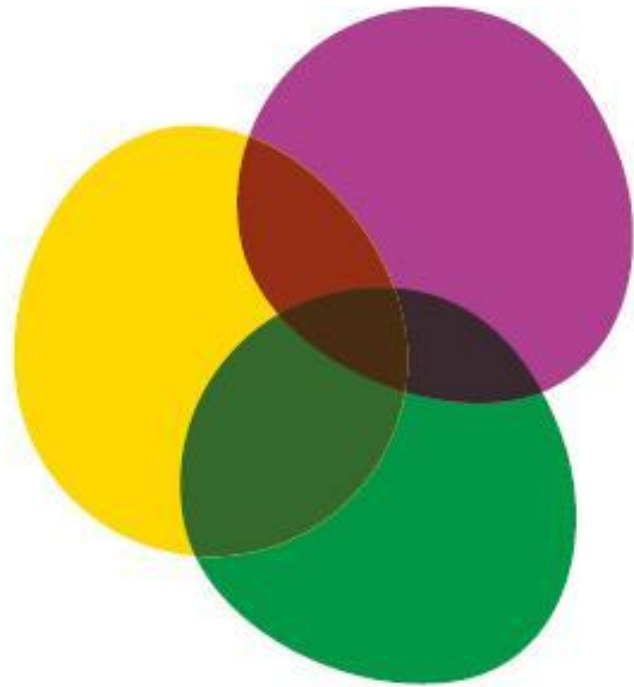
*Tutustutaan työyhteisön kanssa **Kunnan ja seurakunnan yhteistyö suru- ja kriisitilanteissa -**
nettisivuihin*

Evl.fi **Suru- ja kriisiyhteistyö**

LISÄÄ IDEOITA:

- **Musiikki:** etsitään joko valittuihin juhliin tai perinteisiin ja/tai pelkoon, kuolemaan ja suruun liittyviä lastenlauluja tai muuta musiikkia. Kuunnellaan, tuotetaan kehorytmiä, pohditaan musiikin herättämiä tunteita, etsitään musiikin kanssa yhteen sopivia tunne- ja taidekuvia tai yhdistetään vapaan tunnemaalaamisen eri tekniikoita työskentelyyn.
- **Kirjallisuus:** hyödynnetään aiheeseen liittyviä kuva- ja lastenkirjoja, yhdistä kirjan lukemiseen taustalle lasten valitsemaa, aiheeseen liittyvää musiikkia.
- **Perheet mukaan työskentelyyn:** pyydetään koteja kertomaan kuvin ja pienin tarinoin, miten heillä kohdataan kuolema esim. lemmikkieläimen tai läheisen ihmisen kuolema. Tähän voi hyödyntää esim. JokaLapsi-työskentelyä ja alustaa.
- **Halloween juhlat:** suunniteltua askartelua sekä teeman mukaiset juhlat, **otetaan mukaan myös matalan kynnyksen kammari/nurkkaus/kolonen**, jossa aiheeseen tutustutaan rauhallisemmassa ilmapiirissä lukien kirjaa, aiheeseen liittyvää tietoa tutkien sekä symboliikkaa ja kuvia pohtien. Valot päällä, pehmeillä tyynyillä, korvasuojaimet, tilaa rajaavia tilanjakajia hyödyntäen jne.
- **Aikuinen lapsen pelon kannattelijana:** halloween-juhlan päivänä pihalla ulkoilee useampi aikuinen sydänliivi (huomioliiviin kiinnitetty hakaneuloilla iso, paperista tai huovasta leikattu punainen sydän) päällä ja lapsille on kerrottu näiden aikuisten olevan erityisesti sitä varten, että heidän lähellään voi leikkiä, heiltä voi pyytää apua ja heidän kanssaan voi jutella tai pyytää lohtusyliä siltä tuntuessa.

Kasvua
katsomuksesta